

ОБМЕЖЕНА ОБОРОТОЗДАТНІСТЬ МАЙНОВИХ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Олена Тверезенко,

*завідувач сектору використання та передачі прав
інтелектуальної власності економіко-правового відділу
НДІ інтелектуальної власності НАПрН України,
патентний повірений
ID ORCID: 0000-0001-8606-8679*

Стаття присвячена аналізу законодавчих актів України, що встановлюють, які об'єкти цивільних прав належать до категорії обмежено оборотоздатних. Досліджено особливості здійснення майнових прав інтелектуальної власності у сфері національної безпеки і оборони. Проведено аналіз розроблених проектів законів у зазначених сферах. Підготовлено рекомендації з удосконалення відповідного законодавства України. Запропоновано закріпити, що майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності, створені у результаті виконання державного оборонного замовлення, є обмежено оборотоздатними та можуть вводитися у цивільний оборот (відчужуватися, надаватися у використання, передаватися у заставу тощо) лише за погодженням із державним замовником.

Ключові слова: об'єкти цивільних прав, оборотоздатність, об'єкти, обмежені у цивільному обороті, майнові права інтелектуальної власності, здійснення майнових прав інтелектуальної власності, передання (відчуження) майнових прав інтелектуальної власності, державне оборонне замовлення

Зовнішні і внутрішні загрози, які постали перед Україною протягом останніх років, спонукають змінювати правила в різних сферах, зокрема й у сфері національної безпеки та оборони. У лютому 2020 р. Рада національної безпеки та оборони схвалила Стратегію нацбезпеки і оборони «Безпека людини — безпека країни». Стратегія «ґрунтується на трьох основних засадах державної політики у сфері нацбезпеки: стримування (розвиток оборонних та безпекових спроможностей для уне-

можливлення збройної агресії проти України), стійкість (здатність суспільства й держави швидко адаптуватися до змін безпекового середовища та дотримуватися сталого функціонування, зокрема шляхом мінімізації зовнішніх уразливостей), взаємодія (розвиток стратегічних відносин з ключовими іноземними партнерами, насамперед з НАТО, ЄС та США)» [19]. Для реформування зазначеної сфери необхідно подолати зарегульованість та корумпованість оборонних закупівель. Цьому

має сприяти прийняття Закону України «Про оборонні закупівлі». Відповідний законопроект (реєстр. № 2398-д від 27.11.2019) розроблено, прийнято Верховною Радою України у першому читанні 5 грудня 2019 р. та підготовлено до другого читання [8].

Під час виконання державного оборонного замовлення (далі — ДОЗ) можуть створюватися об'єкти права інтелектуальної власності (далі — ОПІВ), а саме: винаходи, корисні моделі, промислові зразки та компонування напівпровідникових виробів [16, 27], а також об'єкти авторського права у вигляді комп'ютерних програм, баз даних, конструкторської, технологічної та програмної документації тощо.

Чинне законодавство у сфері національної безпеки та оборони не враховує специфіки створення ОПІВ під час ДОЗ. Певні зобов'язання щодо створення та використання ОПІВ, які встановлені для сторін державного контракту на виконання дослідно-конструкторської (науково-дослідної, технологічної) роботи за ДОЗ у відповідному Типовому контракті [7], є недосконалими.

Проблематику належності майнових прав інтелектуальної власності на ОПІВ, створені у рамках ДОЗ, досліджували українські вчені і практик, зокрема, М. Бондарчук, О. Зайківський, Л. Лотоха, О. Оністрат, В. Турчин.

Проблемам передання (відчуження) майнових прав інтелектуальної власності присвятили праці, зокрема, такі українські та іноземні вчені та практики як: М. Алістратова, А. Амальгельди, С. Бичкова, Є. Бельтюкова, В. Дмитришин, Р. Еннан, А. Касьянов, О. Катерман, І. Коваль, А. Кодинець, Р. Кононенко, В. Корнеєв, В. Крижна, О. Лук'янов, Є. Недбай, В. Макода, Т. Маторіна, Л. Меньяло, О. Підпригора, О. Рижова, А. Скворцов, В. Сова, В. Троцька, О. Фалалеев, І. Якубівський, Д. Янковенко. Разом з тим особливості оборотоздатності майнових прав на ОПІВ, створені у рамках ДОЗ, а саме можливість передання (відчужен-

ня) таких прав в Україні не досліджувалась. Таким чином, постала необхідність проаналізувати особливості здійснення майнових прав інтелектуальної власності у цій сфері.

Метою цієї статті є дослідження особливостей оборотоздатності майнових прав інтелектуальної власності у сфері національної безпеки і оборони України а також підготовка рекомендацій щодо удосконалення законодавства України у відповідній сфері.

Виходячи з положень ст. 177, ч. 2 ст. 178 Цивільного кодексу України (далі — ЦК України) результати інтелектуальної, творчої діяльності, як об'єкти цивільних прав, можуть вільно відчужуватися або переходити від однієї особи до іншої в порядку правонаступництва чи спадкування або іншим чином, якщо вони не вилучені з цивільного обороту, або не обмежені в обороті, або не є невід'ємними від фізичної чи юридичної особи [2].

Варто погодитись з І. Якубівським стосовно того, що об'єктами цивільного обороту «є не самі об'єкти права інтелектуальної власності, а майнові права на них» [18, 34].

Чинне національне законодавство не містить визначення терміна «цивільний оборот». У деяких спеціальних законах «регламентується особливість правового статусу того чи іншого об'єкта цивільних прав» [13, 191]. В. Скрипник зазначає, що «у доктрині цивільного права під цивільним оборотом пропонується розуміти правомірне відчуження або перехід об'єктів цивільного права від однієї особи до іншої» [13, 191].

Виходячи з положень ст. 178 ЦК України об'єкти цивільного права поділяються на 3 групи в залежності від ступеня їх оборотоздатності:

- 1) об'єкти, що можуть вільно переходити до іншої особи;
- 2) об'єкти, обмежено оборотоздатні (можуть належати лише певним учасникам обороту або перебування яких у цивільному обороті до-

пускається за спеціальним дозволом);

- 3) об'єкти, вилучені з цивільного обороту (перебування яких у цивільному обороті не допускається).

Передбачена «презумція вільної оборотоздатності об'єктів цивільних прав» [13, 192], тоді як встановити, що певні види об'єктів є обмежені у обороті чи вилучені з нього, можна лише законом. Класифікуючи об'єкти за ступенем оборотоздатності у законодавстві враховані такі засади цивільного права, як справедливість і розумність, політична доцільність, а також звичаї, які склалися в суспільстві. Зазначені принципи дозволяють «забезпечити належне здійснення суб'єктивних цивільних прав їх володільцями, а також захистити публічні інтереси та приватні інтереси третіх осіб» [13, 194–195].

Чинне національне законодавство не встановлює на рівні закону єдиного переліку об'єктів, що обмежені у обороті чи вилучені з нього.

Відповідно до статей 13, 28 і 45 Закону України «Про власність» 17.06.1992 р. затверджена постанова Верховної Ради України № 2471-ХІІ «Про право власності на окремі види майна». Цією постановою затверджено перелік видів майна, що не можуть перебувати у власності громадян, громадських об'єднань, міжнародних організацій та юридичних осіб інших держав на території України¹ (далі —

Перелік), та встановлено спеціальний порядок набуття права власності громадянами на окремі види майна [6]. Закон України «Про власність» втратив чинність 2007 року у зв'язку з прийняттям ЦК України [5], однак вищевказана постанова залишається чинною. Отже, на сьогодні перелік видів речей, вилучених з цивільного обороту або обмежених у обороті, затверджено підзаконним актом, хоча такі положення мають бути врегульовані на рівні закону відповідно до п. 7 ст. 92 Конституції України [1], ст. 178 ЦК України.

Відповідно до зазначеного Переліку мисливська і пневматична зброя та боеприпаси до неї, а також спортивна зброя і боеприпаси до неї обмежені у цивільному обороті, тоді як інші види зброї та боеприпаси вилучені з цивільного обороту. Доцільно зазначити, що розроблено кілька варіантів законопроектів, що повинні врегулювати обіг зброї. Однак, численні дискусії з цих питань не сприяють їх законодавчому врегулюванню, а відповідні законопроекти повертаються ініціаторам на доопрацювання. Відповідно до ст. 1 проекту Закону України «Про обіг зброї» обіг (оборот) зброї — виробництво зброї, торгівля зброєю, продаж, передача, придбання, колекціонування, експонування, спадкування, облік, зберігання, носіння, перевезення, транспортування, використання, вилучення, знищення, ввезення зброї до України

¹ До видів майна, що не може перебувати у власності громадян, громадських об'єднань, міжнародних організацій та юридичних осіб інших держав на території України належать:

- 1) зброя, боеприпаси (крім мисливської та пневматичної зброї і боеприпасів до неї, а також спортивної зброї і боеприпасів до неї, що придбаваються громадськими об'єднаннями з дозволу органів внутрішніх справ), бойова і спеціальна військова техніка, ракетно-космічні комплекси;
- 2) вибухові речовини й засоби вибуху. Усі види ракетного пального, а також спеціальні матеріали та обладнання для його виробництва;
- 3) бойові отруйні речовини;
- 4) наркотичні, психотропні, сильнодіючі отруйні лікарські засоби (за винятком отримуваних громадянами за призначенням лікаря);
- 5) протиградів установки;
- 6) державні еталони одиниць фізичних величин;
- 7) спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації;
- 8) електрошокові пристрої та спеціальні засоби, що застосовуються правоохоронними органами, крім газових пістолетів і револьверів та патронів до них, заряджених речовинами слезоточивою та дратівної дії.

та вивезення зброї з України [9]. Відносно з цивільного обігу зброї передбачалося врегулювати у ст. 7 цього законопроекту.

Як зазначає В. Скрипник, обмеженими в цивільному обороті можуть бути не лише речі, а й результати робіт, послуг, інтелектуальної діяльності, інші матеріальні та нематеріальні блага [14, 37].

Погоджуючись з О. Гацанюком [10, 99], зазначимо, що потрібно дослідити особливості кожного ОПІВ, щоб визначити, чи можуть бути майнові права на такі об'єкти вільно введені до цивільного обороту.

Дослідник В. Скрипник, дійшов висновку, що «віднесення об'єкта цивільних прав до категорії обмежено оборотоздатних об'єктів зумовлено не лише властивостями самого об'єкта, який без належного контролю над ним може становити потенційну небезпеку для оточуючих (радіоактивні речовини, вогнепальна зброя), і потребою захисту приватних інтересів, а й необхідністю охороняти і захищати інтереси публічні, які можуть бути порушені у разі неконтрольованого процесу володіння, користування чи розпорядження такими об'єктами» [14, 39]. Погоджуючись із цим висновком, доцільно наголосити, що така необхідність захисту публічних інтересів існує не лише щодо речей, а й щодо ОПІВ. Такий публічний інтерес полягає серед іншого й у захисті інтересів держави під час введення до цивільного обороту майнових прав на ОПІВ, створених під час виконання ДОЗ.

Закон України «Про державне оборонне замовлення», прийнятий у 1999 році, [3] жодним чином не врегулює правовідносини щодо створення ОПІВ, їх використання та розпорядження майновими правами інтелектуальної власності на такі об'єкти під час ДОЗ [16, 27].

У проекті Закону України «Про оборонні закупівлі», підготовленому до другого читання, у ст. 36 «Безпека поставок» передбачено встановити, що «власником виробничих потужностей, а

також об'єктів права інтелектуальної власності, створених за державні кошти в результаті виконання оборонних закупівель, є держава в особі державних замовників» [8]. Зазначене положення є дискусійним. Доцільно навести такі «варіанти співвідношення належності майнових прав державному замовнику чи виконавцю:

- 1) майнові права на всі ОПІВ мають належати виконавцю, але замовник обмежує здійснення виконавцем прав на такі об'єкти;
- 2) майнові права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, топографії інтегральних мікросхем мають належати виконавцеві державного оборонного замовлення. При цьому замовник має обмежити здійснення таких прав виконавцем. Проте на відміну від першого варіанта, державному замовнику належать майнові права на об'єкти авторського права та комерційні таємниці» [16, 39].

Перший варіант узгоджується з вимогами ст. 17 Закону України «Про наукові парки», яким встановлено особливості здійснення майнових прав на ОПІВ, віднесені до сфери національної безпеки і оборони держави. Цією статтею закріплено, що центральний орган виконавчої влади, у сфері управління якого перебуває вищий навчальний заклад або наукова установа, може обмежити в порядку, встановленому законом, майнові права на використання і розпорядження технологій та ОПІВ, створених із залученням державних коштів, у разі якщо технологію та/або ОПІВ віднесено до сфери національної безпеки і оборони держави, визнано такими, що повинні використовуватися в публічних інтересах, або доведено до промислового використання та реалізації готової продукції виключно за рахунок державних коштів. У цих випадках науковий парк та/або його партнери мають право використовувати технологію та/або ОПІВ, створені із залученням державних коштів, для власних

потреб, якщо інше не визначено центральним органом виконавчої влади, у сфері управління якого перебуває вищий навчальний заклад або наукова установа [4].

Тобто, Закон України «Про наукові парки» встановлює, що центральний орган виконавчої влади, у сфері управління якого перебуває вищий навчальний заклад або наукова установа, може обмежити в порядку, встановленому законом, використання і розпорядження майновими правами на ОПІВ, створені науковим парком, які стосуються сфери національної безпеки і оборони держави. Така диспозитивна норма є неприпустимою з практичної точки зору. Вважаємо за потрібне встановити імперативну норму в цьому законі та проекті Закону України «Про оборонні закупівлі» та передбачити, що майнові права на ОПІВ, створені під час оборонних закупівель є обмеженими у цивільному обороті. Здійснення прав на такі ОПІВ можливе лише у разі погодження з державним замовником у сфері оборони (далі — державний замовник).

Окрім того, як правильно обґрунтує В. Погребняк, «обмеження цивільної оборотоздатності об'єкта спрямовується не лише на виключення можливості переходу права власності на нього без спеціального дозволу, а й виникнення, зокрема похідних речових прав, таких як право оренди, застави» [12, 84].

Що стосується ОПІВ, створених у рамках ДОЗ, то повинно бути обмежене не лише право передавати (відчужувати) майнові права на такі об'єкти, а й здійснювати інші варіанти введення їх до цивільного обороту, у тому числі надавати право на використання ОПІВ або передавати майнові права на зазначені ОПІВ у заставу. При цьому, «аналіз положень законодавства України у сфері застави та у сфері інтелектуальної власності... дають підставу стверджувати, що на сьогодні законодавство України у сфері застави майже не враховує особливостей застави майнових прав інтелектуальної власності. Тому, з метою удос-

коналення правового регулювання зазначених правовідносин, до законодавства України у сфері застави необхідно внести зміни» [15, 65], [17, 42]. Особливості застави майнових прав інтелектуальної власності доцільно закріпити в окремому розділі Закону України «Про заставу» [11, 44]. Такі зміни повинні стосуватися також зобов'язання погоджувати договори застави майнових прав на ОПІВ, створені під час виконання ДОЗ, із державним замовником. Відповідні положення мають бути закріплені й у проекті Закону України «Про оборонні закупівлі».

Висновки. Специфіка ОПІВ, створених під час виконання ДОЗ, обумовлює необхідність встановлення на законодавчому рівні, що майнові права на такі об'єкти є обмежено оборотоздатними та можуть вводитися в цивільний оборот (відчужуватися, надаватися у використання, передаватися у заставу тощо) лише за погодженням із державним замовником.

З огляду на наведене пропонуємо внести такі зміни:

1. У статті 17 Закону України «Про наукові парки»:

- у частині третій слова «крім випадків, зазначених у частині четвертій цієї статті» замінити словами «з урахуванням вимог частин четвертої – шостої цієї статті»;
- у частині четвертій абзац другий виключити;
- після частини п'ятої додати частину шосту такого змісту:

«6. У разі якщо технологію та/або об'єкт права інтелектуальної власності, створені під час виконання проектів наукового парку, віднесено до сфери національної безпеки і оборони держави, такі права є обмежено оборотоздатними і можуть здійснюватися лише за погодженням із центральним органом виконавчої влади, у сфері управління якого перебуває вищий навчальний заклад або наукова установа, якщо інше не встановлено законом «Про оборонні закупівлі»;

- у зв'язку з цим, частини шосту – дев'яту вважати частинами сьомою – десятою.

2. У Законі України «Про заставу» після розділу V додати розділ «V-1» «Застава майнових прав інтелектуальної власності». У цьому розділі передбачити, що застава майнових прав на ОПІВ, створені під час виконання ДОЗ, здійснюється за погодженням із державними замовниками.

3. У ст. 36 проекту Закону України «Про оборонні закупівлі»:

- у частині 2 слова «а також об'єктів права інтелектуальної власності,» виключити;
- доповнити частиною третьою такого змісту:

«3. Майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності, створені в

результаті виконання оборонних закупівель, є обмежено оборотоздатними і можуть здійснюватися лише за погодженням із державними замовниками».

Удосконалення досліджених у статті норм законодавства сприятиме системному вирішенню питання щодо встановлення умов здійснення майнових прав на ОПІВ, створені у результаті виконання ДОЗ, а саме — необхідності отримання для таких дій погодження державного замовника, що сприятиме забезпеченню публічних інтересів у сфері національної безпеки і оборони України шляхом здійснення відповідного контролю за цивільним оборотом таких об'єктів. ●

Список використаних джерел / List of references

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996 р. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40. Ст. 356.
3. Про державне оборонне замовлення : Закон України від 3 березня 1999 р. № 464-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 17. Ст. 111.
4. Про наукові парки : Закон України від 25 червня 2009 року № 1563-VI. Відомості Верховної Ради України. 2009. № 51. Ст. 757.
5. Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Цивільного кодексу України : Закон України від 27 квітня 2007 року № 997-V. Відомості Верховної Ради України. 2007. № 33. Ст. 440.
6. Про право власності на окремі види майна : постанова Верховної Ради України від 17 червня 1991 р. № 2471-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 35. Ст. 517.
7. Типовий державний контракт на виконання дослідно-конструкторської (науково-дослідної, технологічної) роботи за державним оборонним замовленням : постанова Кабінету Міністрів України від 27.04.2011 р. № 464. Офіційний вісник України. 2011. № 34. Ст. 1402.
8. Про оборонні закупівлі : проект Закону України від 27.11.2019, № 2398-д. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=67485 (дата звернення: 14.04.2020 р.).
9. Про обіг зброї : проект Закону України від 20.09.2019 № 1222-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66918 (дата звернення: 14.04.2020 р.).
10. О. Гоцанюк. Оборотоздатність майнових прав на об'єкти промислової власності. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Випуск 3. Том 1. С. 95–99.
11. К. Оверковський. Особливості звернення стягнення на права промислової власності як предмет застави. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 2. С. 35–49.

12. В. Я. Погребняк. Оборотоzdатність суб'єктивних цивільних прав. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Юридичні науки*. 2020. Том 31 (70) № 1. С. 84–88.
13. В. Скрипник. Оборотоzdатність об'єктів цивільних прав. *Публічне право*. 2018. № 4 (32). С. 190–197.
14. В. Скрипник. Речі, обмежені у цивільному обороті, як об'єкти цивільних прав. *Підприємство, господарство і право*. 2018. № 1. С. 36–40.
15. О. Тверезенко. Договір застави майнових прав інтелектуальної власності: загальні положення. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2010. № 2. С. 57–66.
16. О. О. Тверезенко. Кому мають належати майнові права на об'єкти інтелектуальної власності, створені під час виконання контракту з державного оборонного замовлення : зб. наук. пр. *Інтелектуальна власність як складова система забезпечення національної безпеки. Питання інтелектуальної власності*. 2019. № 16. С. 27–46.
17. О. Тверезенко. Чи необхідна державна реєстрація договорів застави майнових прав інтелектуальної власності та погодження таких договорів органами приватизації. *Інтелектуальна власність*. 2010. № 4. С. 38–43.
18. І. Є. Якубівський. Майнові права інтелектуальної власності як об'єкти цивільного обороту. *Право та інновації*. 2014. № 4 (8). С. 30–38.
19. РНБО схвалила проєкт Стратегії нацбезпеки і оборони.
URL: https://zik.ua/news/politics/rnbo_skhvalyla_proiekt_stratehii_natsbezpeky_i_oborony_959531 (дата звернення: 14.04.2020 р.).

1. *Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996 r. № 30. St. 141.
2. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku № 435-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2003. № 40. St. 356.
3. *Pro derzhavne oboronne zamovlennia : Zakon Ukrainy vid 3 bereznia 1999 r. № 464-XIV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1999. № 17. St. 111.
4. *Pro naukovi parky : Zakon Ukrainy vid 25 chervnia 2009 roku № 1563-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2009. № 51. St. 757.
5. *Pro vnesennia zmin ta vyznannia takymy, shcho vtratyly chynnist, deiakykh zakonodavchyykh aktiv Ukrainy u zviazku z pryiniattiam Tsyvilnoho kodeksu Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 27 kvitnia 2007 roku № 997-V. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2007. № 33. St. 440.
6. *Pro pravo vlasnosti na okremi vydy maina : postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 17 chervnia 1991 r. № 2471-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1992. № 35. St. 517.
7. *Typovi derzhavnyi kontrakt na vykonannia doslidno-konstruktorskoï (naukovodoslidnoi, tekhnolohichnoi) roboty za derzhavnym oboronnym zamovlenniam : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27.04.2011 r. № 464. Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2011. № 34. St. 1402.
8. *Pro oboronni zakupivli : proiekt Zakonu Ukrainy vid 27.11.2019, № 2398-d.*
URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=67485 (дата звернення: 14.04.2020 р.).
9. *Pro obih zbroi : proiekt Zakonu Ukrainy vid 20.09.2019 № 1222-1.*
URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66918 (дата звернення: 14.04.2020 р.).
10. О. Хотсаниук. Оборотоzdатність майнових прав на об'єкти промислової власності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Випуск 3. Том 1. С. 95–99.
11. К. Overkovskyi. Osoblyvosti zvernennia stiahnennia na prava promyslovoi vlasnosti yak predmet zastavy. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2020. № 2. S. 35–49.
12. V. Ya. Pohrebniak. Оборотоzdатність суб'єктивних цивільних прав. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Yurydychni nauky*. 2020. Том 31 (70) № 1. S. 84–88.
13. V. Skrypnyk. Оборотоzdатність об'єктів цивільних прав. *Publichne pravo*. 2018. № 4 (32). S. 190–197.

14. V. Skrypnyk. *Rechi, обмеzheni u tsyvilnomu oboroti, yak obiekty tsyvilnykh prav. Pidpriumstvo, gospodarstvo i pravo. 2018. № 1. S. 36–40.*
15. O. Tverezenko. *Dohovir zastavy mainovykh prav intelektualnoi vlasnosti: zahalni polozhennia. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti. 2010. № 2. S. 57–66.*
16. O. O. Tverezenko. *Komu maiut налеzhaty mainovi prava na obiekty intelektualnoi vlasnosti, stvoreni pid chas vykonannia kontraktu z derzhavnoho oboronnoho zamovlennia : zb. nauk. pr. Intelektualna vlasnist yak skladova systema zabezpechennia natsionalnoi bezpeky. Pytannia intelektualnoi vlasnosti. 2019. № 16. S. 27–46.*
17. O. Tverezenko. *Chy neobkhdna derzhavna reiestratsiia dohovoriv zastavy mainovykh prav intelektualnoi vlasnosti ta pohodzhennia takykh dohovoriv orhanamy pryvatyzatsii. Intelektualna vlasnist. 2010. № 4. S. 38–43.*
18. I. Ye. Yakubivskiy. *Mainovi prava intelektualnoi vlasnosti yak obiekty tsyvilnoho oborotu. Pravo ta innovatsii. 2014. № 4 (8). S. 30–38.*
19. RNBO *skhvalyla proiekt Stratehii natsbezpeky i oborony.*
 URL: https://zik.ua/news/politics/rnbo_skhvalyla_proiekt_stratehii_natsbezpeky_i_oborony_959531 (data zvernennia: 14.04.2020 r.).

Надійшла до редакції 22.04.2020 року

Тверезенко Е. Ограниченная оборотоспособность имущественных прав интеллектуальной собственности в сфере национальной безопасности и обороны. Статья посвящена анализу законодательных актов Украины, устанавливающих, какие объекты гражданских прав относятся к категории ограниченно оборотоспособных. Исследованы особенности осуществления имущественных прав интеллектуальной собственности в сфере национальной безопасности и обороны. Проведен анализ разработанных проектов законов в указанных сферах. Подготовлены рекомендации по совершенствованию законодательства Украины по указанным вопросам. Предложено закрепить, что имущественные права на объекты интеллектуальной собственности, созданные в результате выполнения государственного оборонного заказа, являются ограниченно оборотоспособными и могут вводиться в гражданский оборот (отчуждаться, предоставляться в пользование, передаваться в залог и т.п.) только по согласованию с государственным заказчиком.

Ключевые слова: объекты гражданских прав, оборотоспособность, объекты, ограниченные в гражданском обороте, имущественные права интеллектуальной собственности, осуществление имущественных прав интеллектуальной собственности, передача (отчуждение) имущественных прав интеллектуальной собственности, государственный оборонный заказ

Tverezenko O. Limited turnover of economic intellectual property rights in the field of national security and defense. During the execution of the state defense order (hereinafter — SDO) may be created objects of intellectual property rights (hereinafter — OIPR), namely: inventions, utility models, industrial designs and topographies of semiconductor products, as well as objects of copyright in the form of computer programs, databases, engineering, technological and software documentation, etc.

The Law of Ukraine «On the State Defense Order», adopted in 1999, in no way regulates the legal relationship regarding the creation of OIPR, their use and disposal of economic intellectual property rights to such objects during the SDO.

Economic rights to IPR are types of objects of civil rights. Based on the provisions of Art. 178 of the Civil Code of Ukraine objects of civil law are divided into 3 groups depending on degree of their turnover:

- 1) objects that can be freely transferred to another person;

2) objects with limited turnover (may belong only to certain participants in the turnover or whose stay in the civil turnover is allowed by special permission);

3) objects withdrawn from civil circulation (which are not allowed in civil circulation).

Economic rights to certain OIPR are restricted in civil circulation (for example, to a trade name) or withdrawn from civil circulation (for example, to a geographical indication). In addition, the exercise of intellectual property rights may be restricted in certain areas in order to protect the public interest. Such public interest consists, among other things, of the protection of the state interests during the introduction into civil circulation of property rights to OIPR, created during the execution of SDO.

Taking into account the provisions of Article 17 of the Law of Ukraine «On Science Parks», we propose to establish an imperative provision in this Law and the draft Law of Ukraine «On Defense Procurement» (Reg. № 2398-d of November 27, 2019). Such changes should stipulate that economic rights to OIPR created during defense procurement are limited in civil turnover. The exercise of rights to such OIPR is possible only with the consent of the state customer in the field of defense.

Restriction of civil turnover of economic intellectual property rights to these objects should be aimed not only at eliminating the possibility of transferring (assigning) economic rights to such objects, but should also implement other options for their introduction into civil circulation, including the right to use OIPR or to transfer economic rights to the specified OIPR into pledge. In order to improve the legal regulation of these legal relations, it is necessary to amend the legislation of Ukraine in the field of pledge. Peculiarities of securities of intellectual property rights should be enshrined in a separate section of the Law of Ukraine «On Pledge». Such changes should include, inter alia, the obligation to negotiate agreements on pledge of economic rights to OIPR, created during the implementation of the SDO with the public customer. Relevant provisions should be enshrined in the draft Law of Ukraine «On Defense Procurement».

The improvement of the legislation studied in the article will contribute to a systematic solving of the issue of establishing the conditions for the execution of economic rights to OIPR, created as a result of SDO, namely the need for such approval of the state customer, that will ensure public interests in the field of national security and defense of Ukraine by the provision of control over the civil turnover of such objects.

Key words: objects of civil rights, turnover, objects limited in civil turnover, economic rights of intellectual property, execution of economic rights of intellectual property, assignment of economic rights of intellectual property, transfer of economic rights of intellectual property, pledge of economic rights of intellectual property, state defense order, defense procurement, national security, national defense